

WRZESIEŃ 2020

„Monitor ASEAN” omawia i komentuje najważniejsze wydarzenia związane z aktualną sytuacją polityczną, gospodarczą i społeczną w państwach Stowarzyszenie Narodów Azji Południowo-Wschodniej, ze szczególnym naciskiem na działania Chin w regionie.

MGR MATEUSZ CHATYS

OŚRODEK SPRAW AZJATYCKICH
UNIwersYTET ŁÓDZKI

MONITOR ASEAN

WRZESIEŃ 2020

SZCZYT MINISTRÓW SPRAW ZAGRANICZNYCH ASEAN ZOSTAŁ ZDOMINOWANY PRZEZ COVID-19

W czasie wideo-szczytu ASEAN politycy skupili się podczas dyskusji na największych wyzwaniach i zagrożeniach, dlatego poruszone zostały tematy związane ze strategią działań ASEAN mającą na celu ograniczenie rozprzestrzeniania się pandemii COVID-19, sposobami minimalizacji szkód gospodarczych oraz utworzenia korytarzy turystycznych i logistycznych, sytuacją Rohingya w Birmie, a także sporem na Morzu Południowochińskim.

I. STOSUNKI CHINY-ASEAN

1 września: Filipiny nie wstrzymają współpracy z chińskimi firmami wpisanymi przez Stany Zjednoczone na czarnej liście. Rzecznik prezydenta Rodrigo Duterte - Harry Roque, poinformował na konferencji prasowej o decyzji prezydenta, zgodnie z którą chińskie firmy umieszczone na czarnej liście w związku z ich zaangażowaniem w tworzenie sztucznych wysp na Morzu Południowochińskim, nie zostaną wykluczone z projektów infrastrukturalnych realizowanych na Filipinach. Jest to bezpośrednia odpowiedź na wywiad sprzed kilku dni, w którym minister spraw zagranicznych Teodoro Locsin Jr. stwierdził, że będzie rekomendował zakończenie współpracy z przedsiębiorstwami umieszczonymi przez Stany Zjednoczone na czarnej liście. Modernizacja infrastrukturalna kraju była jednym z głównych punktów kampanii prezydenckiej Duterte, a Chiny odgrywają w niej dużą rolę. Decyzja prezydenta spotkała się z aprobatą ze strony chińskiego ambasadora Huanga Xiliana, którego zdaniem nikt nie jest w stanie wpłynąć na pogorszenia relacji na linii Manila-Pekin.

1 września: Wietnam wydał dekret przeciwko nielegalnym pracom wydobywczym surowców energetycznych na swoim terytorium. Hanoi przyjęło 26 sierpnia dekret nr 99/2020/ND-CP zawierający regulacje i kary za pogwałcenia administracyjne podczas wydobycia ropy naftowej i gazu ziemnego na lądzie jak i morzu. Dokument ma zastosowanie zarówno do podmiotów krajowych jak i międzynarodowych i przewiduje kary finansowe oraz konfiskatę sprzętu za jakiegokolwiek naruszenia. Najwyższa możliwa grzywna wynosi od 78 tys. USD do 86,5

tys. USD i będzie nakładana za czyny naruszające obszary lądowe, wyspy, wody wewnętrzne, wody terytorialne, wyłączną strefę ekonomiczną i szelf kontynentalny Wietnamu poprzez prowadzenie badań, poszukiwań oraz eksploracji ropy i gazu. Dekret upoważnia władze prowincjonalne, straż graniczną oraz przybrzeżną do oceny i karania potencjalnych sprawców naruszenia. Choć dekret nie precyzuje konkretnych stron będących źródłem naruszeń, to na podstawie podobnych incydentów z przeszłości można się spodziewać, że jest od głównie wymierzony w Chiny. Nie precyzuje jednak w jaki sposób wietnamskie agencje miałyby przeprowadzić konfiskatę chińskich statków badawczych naruszających wyłączną strefę ekonomiczną Wietnamu.

2 września: chiński lotniskowiec opuścił port w celu przeprowadzenia ćwiczeń.

Najnowszy lotniskowiec chińskiej marynarki wojennej – Shandong, opuścił port w Dalian, żeby przeprowadzić manewry w Zatoce Pohaj. Na jego pokładzie znajdują się myśliwce J-15 i helikopter Z-18. Pekin kontynuuje tym samym serię ćwiczeń morskich, mających na celu pokazanie potencjału bojowego i ewentualne odstraszenie takich państw jak Stany Zjednoczone, których aktywność w regionie jest utrzymywana na wysokim poziomie.

3 września: Chiny zapowiedziały wznowienie rozmów nad Kodeksem

Postępowania. Wiceminister spraw zagranicznych Chin ds. Azji - Luo Zhaohui, zapowiedział na początek września wznowienie rozmów z państwami ASEAN negocjacji dotyczących Kodeksu Postępowania na Morzu Południowochińskim, które zostały wstrzymane ze względu na pandemię koronawirusa. Jednym z głównych punktów spornych w dotychczasowych negocjacjach było forsowane przez Pekin wykluczenie państw spoza regionu w rozwiązywaniu sporów. Chinom zależy najbardziej na tym, żeby nie dopuścić Stanów Zjednoczonych do jakichkolwiek regionalnych konfliktów. Szereg państw ASEAN - w tym Filipiny – nie chciało się na to zgodzić, ponieważ wiązałoby się to z całkowitym podporządkowaniem Chinom, które dysponują największym potencjałem ekonomicznym i militarnym w regionie. Luo Zhaohui oskarżył Waszyngton o destabilizację regionu poprzez wrogie działania wymierzone w Chiny, takie jak różnego rodzaju operacje na Morzu Południowochińskim czy intensyfikację działań w ramach czterostronnej współpracy Japonii, Australii, Indii i Stanów Zjednoczonych znanej jako Czterostronny Dialog w dziedzinie Bezpieczeństwa (Quad). Pekin zarzuca również amerykańskiej dyplomacji intensyfikację napięć z Chinami dla politycznych celów związanych z trwającą w Stanach Zjednoczonych kampanią prezydencką.

4 września: Tajlandia wycofuje się z projektu budowy wspólnie z Chinami kanału KRA, umożliwiającego dostęp do Oceanu Indyjskiego.

Niedługo po tym jak Bangkok podjął decyzję o zawieszeniu zakupu dwóch kolejnych łodzi podwodnych od Chin, tym razem Tajlandia wycofała się z budowy kanału KRA (w przesmyku Kra, znajdującego się u nasady Półwyspu Malajskiego w Tajlandii, pomiędzy Zatoką Tajlandzką a Morzem Andamańskim), który umożliwiłby chińskiej flocie dostęp do Oceanu Indyjskiego z pominięciem Cieśniny Malakka.

4 września: Chiny przejmują kontrolę nad siecią energetyczną w Laosie. Firma China Southern Power Grid Co. Przejmie większościowy pakiet udziałów w firmie Electricite du Laos Transmission Company Limited (EDLT), a co za tym idzie, Chiny sukcesywnie przejmują kontrolę nad strategicznym obszarem Laosu, który padł ofiarą chińskich kredytów. Według doniesień z chińskiej ambasady w Laosie, rząd w Wientian będzie mógł stopniowo wykupywać udziały w EDLT, ale brak jakichkolwiek szczegółów, jak ten proces ma przebiegać. W czerwcu ubiegłego roku Bank Światowy szacował zadłużenie Laosu w Chinach na 59% PKB, ale mogło ono wzrosnąć w 2020 roku do 68%.

4 września: Malezja nie wyraziła zgody na ekstradycję Ujgurów do Chin. Malezyjski rząd przyjął jasne stanowisko w kwestii muzułmańskiej mniejszości etnicznej zamieszkującej chińską prowincję Xinjiang, którzy według wielu przekazów medialnych są prześladowani przez rząd ChRL. Minister Mohda Redzuana poinformował, że rząd udzieli pomocy wszystkim Ujgurom, którzy uciekli z Chin w obawie o swoje bezpieczeństwo i pomoże im w dostaniu się do wybranego przez nich kraju (najczęstszym punktem docelowym jest Turcja). Zapewnił także, że każda prośba ze strony Pekinu o ekstradycję Ujgurów spotka się z odmową.

4 września: Australia, Indie i Indonezja zacieśnią współpracę w obawie przed Chinami. Według najnowszych doniesień we wrześniu dojdzie do wirtualnego spotkania ministrów spraw zagranicznych trzech państw, żeby uzgodnić formułę zacieśnienia współpracy w celu zapewnienia stabilności i równowagi w regionie. Przedmiotem rozmów mają być między innymi kwestie dotyczące wspólnych ćwiczeń wojskowych.

8 września: Chiny oskarżają Stany Zjednoczone o destabilizację sytuacji w regionie. Podczas 10. szczytu Azji Wschodniej minister spraw zagranicznych ChRL Wang Yi oskarżył Waszyngton o ingerencję w regionalne spory terytorialne i morskie poprzez zwiększenie swojej obecności militarnej. Jego zdaniem to właśnie Stany Zjednoczone są odpowiedzialne za zaburzenie stabilności w regionie Azji Południowo-Wschodniej, poprzez tworzenie różnego rodzaju prowokacji. Zapewnił jednocześnie, że pokój i stabilność regionalna leżą w interesie Chin i wezwał kraje spoza regionu do wstrzymania się od ingerencji.

8 września: Indonezja nie chce zostać wciągnięta w rywalizację pomiędzy Chinami i Stanami Zjednoczonymi. Minister spraw zagranicznych Indonezji Retno Marsudi ostrzegła Pekin i Waszyngton, żeby nie wciągać Indonezji w mocarstwową walkę o wpływy w regionie. Pani minister podkreśliła, że Indonezja chce pozostać neutralna i utrzymywać przyjazne relacje z każdą ze stron.

8 września: Filipiny starają się ograniczyć rozbudowę sztucznych wysp na Morzu Południowochińskim przez Chin. Minister obrony Filipin Delfin Lorenzana poinformował, że mimo ciągłej realizacji patroli w wyłącznej strefie ekonomicznej kraju na Morzu Południowochińskim, Chiny kontynuują rozbudowę sztucznych wysp na tym akwenie. W związku z tym będą prowadzone działania, mające na celu pozyskanie dodatkowego sprzętu, żeby zwiększyć zdolności militarne filipińskiej marynarki wojennej i straży przybrzeżnej. Zgodnie z dotychczasowymi ustaleniami budżet na

rzecz bezpieczeństwa państwa w 2021 roku zostanie zwiększony o 9% w porównaniu do tegorocznego. Oprócz zakupu nowego sprzętu będą kontynuowane prace na Wyspie Thitu w celu renowacji pasa startowego dla samolotów oraz wzmocnienia zdolności obronnych wyspy.

9 września: rozmowy nad Kodeksem Postępowania zostaną wznowione nie później niż w listopadzie bieżącego roku. Minister spraw zagranicznych Filipin - Teodoro Locsin, podczas wirtualnego spotkania ministrów spraw zagranicznych ASEAN poinformował, że rozmowy nad Kodeksem Postępowania wstrzymane przez pandemię koronawirusa zostaną wznowione do końca listopada bieżącego roku.

9 września: minister spraw zagranicznych Chin wziął udział w 10. szczycie ministerialnym Azji Wschodniej. Wang Yi podczas wideokonferencji z pozostałymi ministrami spraw zagranicznych w formacie szczytu Azji Wschodniej podkreślił potrzebę budowy zjednoczonego frontu w walce z pandemią koronawirusa. Chiński szef dyplomacji zwrócił także uwagę na potrzebę rozwoju współpracy gospodarczej zgodnie z zasadami wolnego handlu.

10 września: na spotkaniu ministerialnym ASEAN-Chiny jednym z głównych tematów było Morze Południowochińskie oraz walka z pandemią koronawirusa. Minister spraw zagranicznych Chin Wang Yi wezwał swoich odpowiedników z państw ASEAN, do jak najszybszego opracowania Kodeksu Postępowania na Morzu Południowochińskim, który będzie „wyznaczał zestaw zasad odzwierciedlających charakterystykę regionu”. Oprócz tego obie strony przyjęły dwie inicjatywy z zakresu współpracy cyfrowej (China-ASEAN Year of Digital Economy Cooperation) oraz rozwoju logistyki i łańcuchów dostaw (ASEAN-China Joint Statement on Synergizing the Master Plan on ASEAN Connectivity and the Belt and Road Initiative). Z kolei w ramach planu ASEAN-Chiny na lata 2021-2025 zadeklarowano kontynuację dotychczasowej współpracy w takich obszarach jak gospodarka cyfrowa i cyberbezpieczeństwo, kwestie morskie czy przeciwdziałanie katastrofom naturalnym. Państwa ASEAN wezwały także Chiny do aktywnego udziału w szeregu inicjatyw, mających na celu ograniczenie szkodliwych skutków pandemii koronawirusa, np. poprzez wsparcie funduszu ASEAN COVID-19.

10 września: Sekretarz Stanu USA wezwał państwa ASEAN do zerwania z chińskimi firmami wpisanymi na czarną listę. Podczas spotkania ministerialnego ASEAN-Stany Zjednoczone Mike Pompeo wezwał państwa Azji Południowo-Wschodniej do zerwania współpracy z chińskimi przedsiębiorstwami, wpisanymi na czarną listę pod koniec sierpnia, które były zaangażowane w budowę oraz militaryzację sztucznych wysp na Morzu Południowochińskim. Podkreślił, że za protestami dyplomatycznymi muszą pójść konkretne działania, żeby ograniczyć chińską ekspansję, a także zastraszanie państw zaangażowanych w spory morskie i terytorialne na Morzu Południowochińskim. Póki co tylko Filipiny zajęły stanowisko w tej sprawie, ogłaszając, że będą kontynuować współpracę z chińskimi przedsiębiorstwami bez względu na amerykańskie sankcje.

10 września: Wietnam docenił zaangażowanie Stanów Zjednoczonych w zachowanie stabilności regionalnej. Na spotkaniu ministerialnym ASEAN-Stany

Zjednoczone, minister spraw zagranicznych Wietnamu Pham Binh Minh podkreślił gotowość państw Azji Południowo-Wschodniej do pogłębiania współpracy politycznej z Waszyngtonem. Pham Binh Minh odniósł się do stanowiska chińskiego ministra spraw zagranicznych, który obarczył Stany Zjednoczone winą za wzrost napięć w regionie w ostatnim czasie. W tym kontekście zwrócił uwagę, że większość państw regionu jest wdzięczna Waszyngtonowi za obecność w regionie i co za tym idzie równowagę rosnących wpływów Pekinu, co jest szczególnie istotne w kontekście sporów morskich i terytorialnych na Morzu Południowochińskim.

10 września: chińska straż przybrzeżna przy współpracy z jednostką antynarkotykową zatrzymała w pobliżu Wysp Spratly statek transportujący szkodliwe substancje. Chińskie media poinformowały o sukcesie straży przybrzeżnej, która w połowie sierpnia udaremniła przemyt narkotyków drogą morską w pobliżu archipelagu Spratly. Podczas operacji przejęto dużą ilość narkotyków i aresztowano sześć osób. Wszystko wskazuje na to, że operacja antynarkotykowa będzie wykorzystana przez Pekin do poparcia swoich roszczeń morskich i terytorialnych na Morzu Południowochińskim. Co istotne, na co zwrócił Collin Koh z singapurskiego ośrodka badawczego RSIS, Chiny nie podały takich szczegółów jak dokładna lokalizacja przejęcia jednostki, pod jaką banderą płynęła ani narodowości osób aresztowanych. Na podstawie odległości Wysp Spratly od wybrzeży Wietnamu, można nawet przypuszczać, że do operacji doszło na wodach wyłącznej strefy ekonomicznej Wietnamu.

11 września: minister obrony Chin spotkał się z prezydentem Filipin. Chińska delegacja jest pierwszą zagraniczną wizytą przedstawiciela wysokiego szczebla, na Filipinach od początku wybuchu pandemii COVID-19. Na spotkaniu z prezydentem Rodrigo Duterte i ministrem obrony Delfin Lorenzana, chiński minister Wei Fenghe poruszył tematy związane z rozwojem współpracy dwustronnej z zakresu bezpieczeństwa, a także kwestie sporne jak sytuacja na Morzu Południowochińskim. Prezydent Duterte podkreślił, iż wszelkie spory powinny zostać rozwiązane w sposób pokojowy, zgodnie z prawem międzynarodowym – UNCLOS. Choć Pekin również powołuje się na pokojowe metody rozwiązania sporu, to jednocześnie unika podporządkowania się regulacjom zawartym w UNCLOS jak i nie chce zaakceptować wyroku Stałego Trybunału Arbitrażowego w Hadze z 2016 roku.

12 września: Azjatycki Bank Inwestycji Infrastrukturalnych udzieli Kambodży pożyczki w wysokości 65 mln USD. Sponsorowany przez Chiny, Azjatycki Bank Inwestycji Infrastrukturalnych (AIIB) zapowiedział, że udzieli Kambodży pożyczki w wysokości 65 mln USD na przywrócenie zdolności produkcyjnej obszarów wiejskich i wsparcie rządowej reakcji na kryzys wynikający z pandemii koronawirusa. Środki finansowe zostaną skoncentrowane na inwestycjach w zrównoważoną i odporną na zmianę klimatu infrastrukturę na wybranych obszarach wiejskich.

13 września: Pakistan poparł negocjacje na Kodeksie Postępowania podczas Regionalnego Forum ASEAN. Minister spraw zagranicznych Shah Mehmood Qureshi podczas 27. Regionalnego Forum ASEAN z zadowoleniem przyjął informację

o wznowieniu prac na Kodeksem Postępowania na Morzu Południowochińskim, który ma przyczynić się do regulacji sporów terytorialnych i morskich na tym akwenie.

13 września: Indonezja była zmuszona do interwencji przeciwko chińskiej straży przybrzeżnej. Indonezyjska Agencja Bezpieczeństwa Morskiego (Bakamla) podjęła działania wobec chińskiego statku straży przybrzeżnej o numerze 5204, który naruszył wyłączną strefę ekonomiczną Indonezji w pobliżu wysp Riau. Statek patrolowy KN Nipah 321, pełniący misję polegającą na zapobieganiu naruszaniu suwerenności i ewentualnego odstraszenia, po wykryciu chińskiej jednostki zmusił ją do opuszczenia wód będących pod indonezyjską jurysdykcją. Bakamla zintensyfikowała swoje działania zapobiegawcze na Morzu Południowochińskim, aby zapewnić bezpieczeństwo żeglugi i nie dopuścić do międzynarodowych incydentów, takich jak z początku 2020 roku z Chinami w pobliżu Wysp Natuna.

14 września: chińska firma telekomunikacyjna zbuduje infrastrukturę komunikacyjną w filipińskich bazach wojskowych. W ubiegłym roku ministerstwo obrony Filipin zawarło wstępne porozumienie dotyczące instalacji sprzętu telekomunikacyjnego przez konsorcjum Dito Telecommunity, w którym 40% udziałów posiada chińska firma China Telecom. W związku z istnieniem uzasadnionych obaw o bezpieczeństwo strategiczne kompleksów wojskowych, wstępna umowa została przedstawiona w senacie do zbadania, ale nie zostały zgłoszone żadne zastrzeżenia, nawet przez opozycję polityczną. Z kolei urzędnicy wojskowi argumentowali wybór Dito Telecommunity tym, że dwóch największych dostawców usług telekomunikacyjnych w kraju (Globe Telecom i PLDT) używają już chińskiego sprzętu dostarczanego przez inną chińską firmę – Huawei. Na tej podstawie rzecznik wojska - Edgard Arevalo, poinformował, że ryzyko naruszenia bezpieczeństwa wież komórkowych zostało ocenione jako niskie, mimo wyraźnych ostrzeżeń ze strony traktatowego sojusznika Filipin – Stanów Zjednoczonych.

15 września: filipiński rząd przyznał, że dowiedział się o amerykańskich sankcjach na chińskie firmy budowlane z doniesień medialnych. Narastające kontrowersje wokół filipińskiego budżetu na działalność wywiadowczą, wynoszącego ponad 200 mln USD. Zdaniem opozycji środki te powinny być wykorzystane na gromadzenie informacji, które pozwoliłyby rządowi podejmowanie odpowiednich decyzji o znaczeniu strategicznym. Tymczasem, rząd dowiedział się z mediów o tym, że chińska firma CCCC odpowiedzialna za budowę lotniska Sangley w Cavite, została umieszczona na czarnej liście przez Stany Zjednoczone w związku z jej zaangażowaniem przy rozbudowie sztucznych wysp na Morzu Południowochińskim. Chińskie przedsiębiorstwo uzyskało zgodę na budowę lotniska mimo tego, że zostały na nią nałożone również sankcje przez Bank Światowy i Międzynarodowy Fundusz Monetarny, za prowadzenie nielegalnych praktyk. Opozycja zgłasza obawy w związku z budżetem na działalność wywiadowczą, biorąc pod uwagę bardzo ograniczone możliwości przeprowadzenia audytu, potwierdzającego uzasadnione korzystanie ze środków finansowych.

15 września: prezydent Filipin priorytetowo będzie traktował szczepionki na COVID-19 opracowane przez Chiny i Rosję. Rodrigo Duterte zapowiedział

pierwszeństwo w zakupie szczepionek z Chin i Rosji, ale nie wykluczył również innych krajów, zachęcając tym samym firmy farmaceutyczne do składania propozycji. Podkreślił, że zależy mu na sprawdzonej i bezpiecznej formule, aby ustabilizować sytuację epidemiologiczną w kraju, ponieważ Filipiny stały się największym ogniskiem choroby w Azji Południowo-Wschodniej. Prezydent podkreślił jednak, że Chiny w przeciwieństwie do pozostałych państw nie żądają jakichkolwiek opłat rezerwacyjnych czy zaliczek, co zdecydowanie sprzyja współpracy. Podczas gdy wiele zachodnich firm jest nastawiona na osiągnięcie jak największych zysków.

15 września: Stany Zjednoczone nakładają sankcje na chińską firmę w związku z jej udziałem w nielegalną działalność w Kambodży. Amerykański Departament Skarbu objął sankcjami państwową firmę Union Development Group (UDG) z Chin za jej działalność korupcyjną oraz nielegalne przejęcie nieruchomości w Kambodży, zgodnie z Global Magnitsky Human Rights Accountability Act. UDG nie będzie mogło prowadzić jakichkolwiek interesów z amerykańskimi obywatelami lub firmami, a także zablokowano jej dostęp do amerykańskiego rynku finansowego. Do nieprawidłowości dopuszczona w ramach realizacji przez UDG projektu infrastrukturalnego Dara Sakor w Kambodży o wartości 3,8 mld USD. Projekt zakłada budowę lotniska, portu głębinowego oraz kompleks wypoczynkowy z kasynem.

16 września: Wielka Brytania, Francja i Niemcy odrzuciły chińskie roszczenia na Morzu Południowochińskim w nocy do ONZ. Trzy europejskie państwa wystosowały notę werbalną do ONZ, w której podważyły historyczne roszczenia Pekinu, uznając je za niezgodne z prawem międzynarodowym – UNCLOS. Powołały się tym samym na korzystny dla Filipin wyrok z 2016 roku w sprawie przeciwko Chinom, wydany przez Stały Trybunał Arbitrażowy w Hadze. W nocy zwrócono także uwagę na potrzebę pokojowego rozwiązywania wszelkich sporów terytorialnych i morskich, zgodnie z normami prawa międzynarodowego.

16 września: chińska ambasada w Kambodży potępiła amerykańskie sankcje nałożone na jedno z państwowych przedsiębiorstw realizujących projekt w Kambodży. Rzecznik chińskiej ambasady w Kambodży skrytykował amerykańską decyzję, zgodnie z którą na chińskie przedsiębiorstwo Union Development Group Co.Ltd. (UDG) nałożono sankcje, na podstawie nieuzasadnionych zarzutów. Podkreślono, że działania Departamentu Skarbu USA naruszają suwerenność Kambodży i godzą w chińskie interesy.

16 września: petrochemiczna spółka joint venture Brunei i Chin zapowiedziała drugą fazę inwestycji w Pulau Muara Besar. Dyrektor generalny konsorcjum Hengyi Industries Sdn Bhd - Chen Liancai, poinformował o planach rozpoczęcia drugiej fazy rozbudowy rafinerii petrochemicznej w Brunei o wartości 13,6 mld USD. Przedsięwzięcie ma potrwać trzy lata i zwiększy moc przerobową o 14 mln ton ropy rocznie. Hengyi Industries jest spółką joint venture pomiędzy chińską Zhejiang Hengyi Group i Damai Holdings, spółką zależną będącą w całości własnością rządu Brunei, posiadającą odpowiednio 70% i 30% udziałów.

17 września: chińska firma zaprzecza doniesieniom o możliwości działalności szpiegowskiej na Filipinach. Przedstawiciel DITO Telecommunity Corp - Adel

Tamano, w którym 40% udziałów należy do China Telecom, zapewnił, że w ramach budowy infrastruktury telekomunikacyjnej w filipińskich bazach wojskowych o wartości 5,51 mld USD nie dojdzie do jakichkolwiek działań o charakterze szpiegowskim bądź wywiadowczym. Podkreślił, że firma inwestuje dużo środków w utrzymanie bezpieczeństwa cybernetycznego na wysokim poziomie, a chiński personel nie będzie miał bezpośredniego dostępu do kompleksów wojskowych.

23 września: prezydent Filipin odniósł się na forum ONZ do korzystnego wyroku trybunału w sprawie sporu z Chinami na Morzu Południowochińskim. Podczas 75. Zgromadzenia Ogólnego ONZ zostało odtworzone nagranie przemówienia prezydenta Rodrigo Duterte, w którym odwołał się do orzeczenia Stałego Trybunału Arbitrażowego w Hadze z 2016 roku, który odrzucił chińskie roszczenia na Morzu Południowochińskim oparte na prawach historycznych. W przemówieniu podkreślił, że Filipiny odrzucają wszelkie próby podważenia orzeczenia trybunału, co można uznać za sprzeciw wobec postawy Pekinu, który odmówił podporządkowania się wyrokowi. Były ambasador Filipin przy ONZ Lauro Baja Jr. stwierdził, że chociaż Duterte wykonał znaczący krok w stronę zwiększenia znaczenia wyroku, to jednak doszło do tego dopiero cztery lata po decyzji trybunału. Według specjalistów wystąpienie prezydenta nie zmieni w znacznym stopniu polityki Filipin wobec Chin, a nawiązanie do wyroku miało na celu uspokojenie nastrojów wewnętrznych w państwie, które są napięte ze względu na bezradność rządu wobec pandemii koronawirusa.

26 września: zakończyła się 97. edycja wspólnego patrolu na rzece Mekong. Chiny, Laos, Birma i Tajlandia zakończyły kolejną edycję patrolu, w którym wzięło łącznie udział 106 funkcjonariuszy organów ścigania. W ciągu czterech dni pięć statków skontrolowało 620 km rzeki, co miało na celu wykrycie jakichkolwiek nielegalnych działalności. Patrole są realizowane od 8 lat i znacząco przyczyniły się do ograniczenia przestępczości zorganizowanej wzdłuż rzeki.

26 września: Malezja nie zrezygnuje ze współpracy z chińskimi firmami objętymi sankcjami przez Stany Zjednoczone. Malezyjski ambasador w Chinach Raja Nushirwan Zainal Abidin w wywiadzie dla *Global Times* poinformował, że rząd nie obejmie sankcjami chińskich firm wpisanych przez Waszyngton na tzw. czarną listę w związku z ich udziałem w rozbudowie sztucznych wysp i ich militaryzacji na Morzu Południowochińskim. Tym samym Malezja chce uniknąć jednoznacznego opowiedzenia się po którejśkolwiek ze stron w narastającej rywalizacji pomiędzy Chinami i Stanami Zjednoczonymi. Raja Nushirwan Zainal Abidin podkreślił jednocześnie, że Malezja nie ma w zwyczaju akceptowania jednostronnych sankcji, natomiast przestrzega sankcje nałożone przez Radę Bezpieczeństwa ONZ - jedyny organ, który ma legalne uprawnienia do nakładania sankcji na inne kraje.

27 września: Filipiny rozważają przekształcenie starych platform wiertniczych w punkty obserwacyjne na Morzu Południowochińskim. Dowódca filipińskiej marynarki wojennej Giovanni Bacordo przeprowadził inspekcję platform gazowych Nido i Matinloc (wycofanych z użytku w ubiegłym roku po 40 latach działania) znajdujących się na północnym zachodzie od prowincji Palawan w kontekście możliwości przekształcenia ich w stacje monitorowania wybrzeża. Ich strategiczne

położenie zwiększyłyby możliwości marynarki wojennej w kontroli i patrolowaniu wód wokół Filipin.

28 września: debata wokół relacji na linii Manila-Pekin nie ustaje od przełomowego wystąpienia prezydenta Duterte na forum ONZ. W swoim przemówieniu przed ONZ Rodrigo Duterte stwierdził, że Manila odrzuca wszelkie próby podważenia wyroku Stałego Trybunału Arbitrażowego w Hadze z 2016 roku, który został wydany na podstawie obowiązującego prawa międzynarodowego. Zaledwie kilka dni później chiński ambasador na Filipinach Huang Xilian podczas webinarium poświęconego stosunkom dwustronnym nawiązał do porozumienia pomiędzy liderami państw, które jego zdaniem zakłada odsunięcie sporów morskich oraz terytorialnych na drugi plan i skupienie się na rozwijaniu współpracy. Podkreślił jednak, że Chiny nie akceptują wyroku trybunału, dlatego mu się nie podporządkują. Zaznaczył jednak, że współpraca bilateralna rozwija się, o czym świadczy wzrost o 26,5% liczby kontraktów z chińskimi firmami na realizację projektów na Filipinach w pierwszej połowie bieżącego roku. Nie mniej jednak były Sędzia Sądu Najwyższego Antonio Carpio i zarazem jeden z głównych krytyków ocieplenia relacji z Pekinem wytknął, że z obiecanych przez Chiny 24 mld USD w pożyczkach i inwestycjach zrealizowano zaledwie 5% planu, a kadencja Duterte kończy się za niecała 2 lata.

29 września: Chiny przeprowadziły kolejne manewry wojskowe w pobliżu Wysp Paracel. Chińska administracja bezpieczeństwa morskiego wydała oświadczenie z ostrzeżeniem o przeprowadzeniu ćwiczeń przez marynarkę wojenną ChRL w pobliżu archipelagu Paracel. Są to już trzecie w tym roku chińskie ćwiczenia na tym obszarze. Poprzednie zostały zrealizowane odpowiednio 18 czerwca i 1 lipca. Według nieoficjalnych doniesień z otoczenia chińskich wojskowych, podczas ćwiczeń została użyta ostra amunicja.

II.POLITYKA W ASEAN

1 września: minister finansów Tajlandii podał się do dymisji. Minister Predee Daochai, który objął swoje stanowisko zaledwie miesiąc wcześniej już podał się do dymisji w momencie, w którym kraj próbuje pobudzić swoją gospodarkę po kryzysie związanym z pandemią COVID-19. Według nieoficjalnych informacji pojawiających się w tajskich mediach główną przyczyną rezygnacji były problemy zdrowotne. Zgodnie z prognozami ministerstwa finansów gospodarka państwa może ulec w tym roku rekordowemu zmniejszeniu o 8,5%. Najbardziej ucierpiał sektor turystyczny, będący jednym z filarów gospodarki państwa.

4 września: Filipiny prowadzą rozmowy ze Stanami Zjednoczonymi i Rosją w sprawie szczepionek na COVID-19. Ministerstwo zdrowia Filipin rozpoczęło rozmowy z amerykańską firmą farmaceutyczną Pfizer Inc oraz rosyjską ambasadą na temat przyszłej współpracy w walce z pandemią koronawirusa oraz warunków dostępu do szczepionki. Filipiny mają obecnie największą liczbę zakażeń COVID-19 w Azji Południowo-Wschodniej, a prezydent Duterte obiecał opanować sytuację

epidemiologiczną kraju do końca roku. Manila otrzymała już zapewnienia o dostarczeniu szczepionek z Chin jak tylko zostaną opracowane. Resort zdrowia planuje zakup 40 mln dawek (za kwotę 400 mln USD) szczepionki dla 1/5 populacji kraju, a żeby to było możliwe, Filipiny potrzebują co najmniej kilku producentów leku.

5 września: banki centralne z Filipin i Indonezji podpisały umowę o współpracy. Bangko Sentral ng Pilipinas (BSP) podpisał ze swoim indonezyjskim odpowiednikiem protokół ustaleń dotyczący konsultacji, współpracy i wymiany informacji. Obie instytucje wyraziły zobowiązanie do zacieśnienia współpracy dwustronnej w celu dalszego wzmacniania wzajemnego rozwoju systemu gospodarczego i finansowego.

7 września: dwóch aktywistów biorących udział w ostatnich protestach zostało zwolnionych z aresztu w Tajlandii. Anon Nampa oraz Panupong Jadnok zostali zatrzymani w ubiegłym miesiącu za złamanie zasad warunkowego zwolnienia, poprzez kontynuowanie aktywnego udziału w protestach przeciwko rządowi, które trwają już od kilku tygodni. Zatrzymani zostali jednak zwolnieni z aresztu po tym jak policja z okręgu, gdzie zostali aresztowani wycofała przeciwko nim zarzuty, co spotkała się z aprobatą sądu. Panupong i Anon na przestrzeni ostatnich dwóch miesięcy zostali kilkakrotnie aresztowani i znaleźli się wśród grupy protestujących, oskarżonych o podżeganie do zamieszek i łamanie przepisów zakazujących zgromadzeń, wprowadzonych w ramach ograniczania rozprzestrzeniania się koronawirusa.

7 września: niemal 300 migrantów Rohingya dotarło do wybrzeży Indonezji. Prawie 300 przedstawicieli muzułmańskiej mniejszości etnicznej, prześladowanej w Birmie dotarło do wybrzeży indonezyjskiej wyspy Sumatra, co stanowi jedną z największych grup imigrantów od 2015 roku. Uciekinierom pomogli wydostać się na ląd mieszkańcy nadmorskiego miasta Lhokseumawe. Co najmniej jedna osoba została przetransportowana do szpitala.

10 września: kolejny opozycjonista z Kambodży został skazany pod zarzutem organizacji spisku przeciwko premierowi. Pen Mom została skazany na karę 5 lat pozbawienia wolności za udział w spisku z Samem Rainsy'm, który w 2019 roku miał na celu obalenie rządu Kambodży, na czele którego stoi Hun Sen. Od końca lipca bieżącego roku jest to już 17 osoba skazana, za działania mające na celu obalenie obecnego rządu w Kambodży. Rzecznik rządu Phay Siphon poinformował, że administracja jest otwarta na konstruktywną krytykę, ale wszyscy aresztowani byli częścią przedsięwzięcia wspieranego przez obce państwa, którym zależy na destabilizacji kraju.

10 września: birmański rząd usuwa z map nazwy wiosek zamieszkiwanych przez Rohingya. ONZ donosi o kolejnych przejawach dyskryminacji ze strony rządu Birmy wobec mniejszości etnicznych. Zgodnie z informacjami przedstawionymi przez ONZ birmański rząd usuwa w najnowszych mapach państwa nazwy wiosek, zamieszkiwanych przez Rohingya, w tym te, które były przedmiotem ataku wojska w 2017 roku, kiedy doszło do zbrodni ludobójstwa.

10 września: przedstawiciel Wietnamu został mianowany zastępcą sekretarza generalnego w Komitecie Stałych Przedstawicieli ASEAN (CPR). Podczas 27. posiedzenia Rady Koordynacyjnej ASEAN, sekretarz generalny Lim Jock Hoi, powołał Tran Duc Binh na nowe stanowisko, dzięki czemu będzie odpowiedzialny za pełnienie funkcji zastępcy sekretarza generalnego ASEAN ds. społeczności i korporacji w okresie luty 2021 - luty 2024. W związku z czym do jego obowiązków będzie należało udzielanie wsparcia korporacyjnego, w tym za sprawy administracyjne, zasoby ludzkie, finanse i budżet, technologie informacyjne, zarządzanie zasobami informacyjnymi, protokoły i formalności, sprawy prawne oraz zarządzanie programami i projektami współpracy.

12 września: ASEAN planuje zachować pełną kontrolę nad rozwojem sytuacji na Morzu Południowochińskim. Minister spraw zagranicznych Malezji - Datuk Seri Hishammuddin Tun Hussein, na 27. Forum Regionalnym ASEAN, podkreślił, że to państwa Azji Południowo-Wschodniej powinny wyznaczać kierunek rozwoju sytuacji na Morzu Południowochińskim i nie pozwolić, żeby ta kontrola została przejęta przez inne państwa, które w ten sposób będą dyktować warunki. Wezwał strony biorące bezpośredni udział w sporach terytorialnych i morskich do rozwiązania ich w sposób pokojowy, zgodnie z normami prawa międzynarodowego. Zapewnił także, że Malezja wyczekuje jak najszybszego wznowienia prac nad Kodeksem Postępowania, wstrzymanych na skutek pandemii COVID-19.

12 września: Stany Zjednoczone podpisały z ASEAN pięcioletnią umowę rozwojową na kwotę 50 mln USD. Agencja ds. Rozwoju Międzynarodowego (USAID) pierwszy raz podpisała umowę, zakładającą współpracę rozwojową w trzech głównych obszarach: regionalne i globalne wyzwania, pogłębianie integracji regionalnej integracji i wzrostu gospodarczego, liberalny rozwój ASEAN oparty na rządach prawa oraz ochronie godności ludzkiej.

14 września: ONZ ostrzega przed kolejnymi zbrodniami wojennymi w Birmie przeciwko Rohingya. Wysoka komisarz Narodów Zjednoczonych do spraw praw człowieka - Michelle Bachelet, zażądała podjęcia natychmiastowych i zdecydowanych działań, mających na celu zakończenie prześladowań muzułmańskiej mniejszości etnicznej Rohingya w Birmie. Wysoka komisarz wyraziła ubolewanie, że birmański rząd kontynuuje działania, w wyniku których wciąż dochodzi do zabójstw, masowych wysiedleń, arbitralnych aresztowań, a nawet tortur. Michelle Bachelet powołała się na liczne doniesienia oraz zdjęcia satelitarne, potwierdzające spalenie na przestrzeni ostatnich miesięcy wielu wiosek w stanie Arakan, zamieszkiwanym głównie przez Rohingya. Rząd w Naypyidaw zdecydowanie zaprzecza jakimkolwiek oskarżeniom o prześladowanie mniejszości etnicznej w kraju.

15 września: Filipiny zwróciły się do Malezji o pomoc w umożliwieniu powrotu do kraju swoich obywateli z Sabah, pomimo restrykcji związanych z pandemią koronawirusa. Prezydent Rodrigo Duterte zaapelował do malezyjskiego rządu o pomoc w repatriacji 3 tys. obywateli z Sabah, którzy nie mogli swobodnie wrócić do kraju ze względu na zaostrzenie restrykcji związanych z podróżowaniem na skutek pandemii COVID-19. Apel o pomoc zbiegł się w czasie napięcia relacji dwustronnych

pomiędzy państwami, spierających się o przynależność terytorialną Sabah, co może utrudnić współpracę w dobie kryzysu epidemiologicznego.

16 września: Birma rozszerza śledztwo w sprawie zbrodni przeciwko Rohingya z 2017 roku. W oficjalnym oświadczeniu armia poinformowała o zwiększeniu zasięgu śledztwa, które ma wykryć wszelkie przypadki zbrodni przeciwko muzułmańskiej mniejszości etnicznej, do których doszło w 2017 roku. Prześladowania doprowadziły do ucieczki ponad 700 tys. Rohingya do Bangladeszu, ale nadal mamy do czynienia z nowymi doniesieniami o przemocy wobec mniejszości zamieszkującej m.in. stan Arakan.

18 września: król Tajlandii udzielił poparcia reprezentantowi własnej frakcji na stanowisko zwierzchnika sił zbrojnych. Król Maha Vajiralongkorn poparł generała Narongpana Jittkaewtae, który w ten sposób zastąpił na stanowisko dowódcy sił zbrojnych generała Apirata Kongsomponga. Narongpan Jittkaewtae służył wcześniej w królewskiej gwardii, a co za tym idzie król będzie dysponował zaufaną osobą na kluczowym stanowisku, tym bardziej że od kilku miesięcy w kraju są organizowane protesty przeciwko obecnemu rządowi, a nawet samej monarchii, co jest sankcjonowane przez tajskie prawo.

19 września: wybory w Birmie odbędą się zgodnie z planem. Komisja Wyborcza poinformowała, że mimo pandemii koronawirusa wybory odbędą się 8 listopada. Będą jednak obowiązywały regulacje dotyczące utrzymywania dystansu społecznego i stosowania środków dezynfekcyjny zgodnie z zaleceniami ministerstwa zdrowia. W tym celu zwiększono również liczbę lokali wyborczych z 40 tys. do 50 tys. Obywatele mieszkający zagranicą będą mogli oddać swój głos w odpowiednich placówkach dyplomatycznych. Łącznie 6 969 kandydatów z 93 partii politycznych planuje rywalizować o 1171 mandatów w parlamentach centralnych i prowincjonalnych.

20 września: zadłużenie zagraniczne Filipin najmniejsze spośród równorzędnych gospodarek (ASEAN-5). Ministerstwo finansów Filipin, powołując się na dane Banku Światowego, poinformowało, że zadłużenie zagraniczne kraju w 2019 roku wyniosło 20,11% PKB w porównaniu do 19,98% PKB. Wskaźniki dla pozostałych państw ASEAN wyniosły odpowiednio Tajlandia 34,07%, Indonezja 36,85% i Maleszja 64,59%. W przypadku Wietnamu dane z 2019 roku nie były dostępne, ale w 2018 roku zadłużenie osiągnęło 31,06% PKB kraju.

21 września: grupy religijne i eksperci wzywają rząd Indonezji do opóźnienia regionalnych wyborów zaplanowanych na grudzień 2020 roku. Przedstawiciele różnych środowisk, w tym były wiceprezydent Jusuf Kalla zgłosili potrzebę przesunięcia wyborów w związku z wciąż trudną sytuacją epidemiologiczną w kraju. Wybory zaplanowane na 9 grudnia były już raz przesunięte z uwagi na pandemię COVID-19. Indonezja potwierdziła prawie 245 tys. zakażeń koronawirusem i 9553 ofiar śmiertelnych, co jest największą liczbą ofiar śmiertelnych w Azji poza Indiami. Wskaźniki liczby przeprowadzonych testów są jednymi z najniższych na świecie, a epidemiolodzy obawiają się, że wybory, do których uprawnionych jest 107 milionów osób, mogą przyczynić się do drastycznego wzrostu liczby chorych i zgonów.

22 września: Indonezja wydaje rozporządzenie w sprawie ceł importowych na towary z ASEAN. Ministerstwo finansów Indonezji wydało rozporządzenie nr 131 / PMK.04 / 2020 dotyczące procedur nakładania ceł na towary importowane w oparciu o umowę o handlu towarami ASEAN. Dyrektor ds. ceł międzynarodowych w ministerstwie - Syarif Hidayat, poinformował, że rozporządzenie zostało wydane w celu wdrożenia pierwszego protokołu zmieniającego umowę ASEAN w sprawie handlu towarami, zatwierdzonego przez Indonezję rozporządzeniem prezydenta nr 84 z 2020 roku.

22 września: Wietnam otwiera śledztwo w sprawie importu cukru z Tajlandii. Ministerstwo przemysłu i handlu Wietnamu wszczęło dochodzenie antydumpingowe w sprawie importu cukru z Tajlandii, który w tym roku wzrósł sześciokrotnie. Dochodzenie jest następstwem skarg wietnamskich producentów cukru, których zdaniem tajscy eksporterzy są subsydiowani przez ich rząd, przez co nie mogą z nimi konkurować na rynku wewnętrznym. Wietnamscy producenci, reprezentowani przez sześć dużych firm, twierdzą, że rosnący import wpłynął na konieczność zmniejszenia ich produkcji o 33%. Zażądali tym samym wprowadzenia cła antydumpingowego w wysokości 37,9%. Wietnam zniósł cła importowe na cukier importowany z krajów ASEAN w tym roku zgodnie ze zobowiązaniami zawartymi w umowie ASEAN w sprawie handlu towarami (ATIGA).

22 września: marynarki wojenne Filipin i Australii przeprowadziły wspólne ćwiczenia. Australijskie statki HMAS Arunta i HMAS Stuart razem z filipińskim BRP Apolinario Mabini przeprowadziły manewry morskie i ćwiczenia komunikacyjne na Morzu Celelebs. Dowódcy obu stron podkreślili wagę wspólnych manewrów dla bezpieczeństwa regionalnego i utrzymania stabilizacji.

22 września: Radczyni Stanu Birmy nawiązuje do nacjonalistycznych sentymentów przed listopadowymi wyborami. Aung San Suu Kyi w swoim ostatnim przemówieniu roztaczała wizję wielu zagrożeń, przed którymi należy chronić kraj. W tym kontekście nawiązała między innymi do budowy muru oddzielającego Birmę od Bangladeszu, na co jej rząd chce przeznaczyć co najmniej 15 mln USD. Zwróciła również uwagę na powszechny, jej zdaniem, brak zrozumienia spraw wewnętrznych kraju na arenie międzynarodowej. Miała tu na myśli powszechną krytykę Birmy za dyskryminację mniejszości etnicznych i prześladowanie Rohingya. Im większa krytyka z zewnątrz tym bardziej umacnia się pozycja Aung San Suu Kyi w kraju, co nie jest bez znaczenia, wzięwszy pod uwagę, że nie wywiązała się w pełni ze swoich ostatnich wyborczych obietnic.

25 września: kolejni opozycjoniści zostali skazani za swoją aktywność w Internecie. Siedmiu kambodżańskich aktywistów zostało skazanych na karę 7 lat więzienia za zdradę w związku z komentarzami opublikowanymi w ubiegłym roku w Internecie, wspierającymi opozycjonistę Sama Rainsy, który od 2015 roku przebywa na wygnaniu we Francji. Komentarze nawiązywały do planów powrotu Rainsy'ego do kraju, co jednak zostało skutecznie uniemożliwione przez starania obecnego premiera Hun Sena. Według ONZ w Kambodży coraz częściej jest ograniczana wolność słowa

a od lipca bieżącego roku aresztowano już 24 osoby pracujących na rzecz ochrony praw człowieka.

25 września: tajski parlament przegłosował opóźnienie zmiany konstytucji z 2017 roku. Mimo protestów opozycji i obywateli wzywających do zmiany ustawy zasadniczej i usunięcia Prayuta Chan-o-cha ze stanowiska premiera, parlament zdecydował o odroczeniu jakichkolwiek zmian konstytucji. Zamiast tego podjęto decyzję o powołaniu specjalnej komisji, która zbada proces zmiany ustawy zasadniczej. Obywatele Tajlandii chcą zmian prawnych, ponieważ ich zdaniem zapisy konstytucji faworyzują ugrupowania sprawujące władzę w państwie, poprzez zbyt duże uprawnienia.

25 września: tajwańska firma planuje zainwestować 1 mld USD w Wietnamie. Firma Pegatron z Tajwanu, która dostarcza sprzęt do takich firm jak Apple, Microsoft czy Sony, zamierza zainwestować 1 mld USD w Wietnamie poprzez budowę trzech zakładów produkcyjnych w parku industrialnym Nam Dinh Vu. Licencja na budowę pierwszego zakładu o wartości 19 mln USD została udzielona firmie Pegatron w marcu bieżącego roku. Trwają negocjacje w sprawie pozwolenia na budowę drugiej fabryki o wartości 481 mln USD, natomiast trzecia inwestycja o wartości 500 mln USD jest zaplanowana na lata 2026-2027. Zgodnie z raportem wietnamskiego ministerstwa ds. planowania i inwestycji wszystkie trzy zakłady zapewnią 22,5 tys. nowych miejsc pracy.

25 września: Filipińskie Siły Powietrzne chcą kupić używane helikoptery z Korei Południowej. Generał dywizji Simeon Felix poinformował o planach zakupu 21 używanych helikopterów Bell UH-1H lub Huey z Korei Południowej. Nie podano dalszych szczegółów ewentualnej transakcji, ale według doniesień prasowych Korea Południowa oficjalnie wycofała wszystkie helikoptery Huey ze służby w lipcu bieżącego roku. W przypadku dokonania zakupu swojej zgody musiałyby również udzielić Stany Zjednoczone, do których należały wcześniej helikoptery.

28 września: związki zawodowe Indonezji zapowiadają strajk w sprawie projektu ustawy prezydenta dotyczącej tworzenia nowych miejsc pracy. Związki zawodowe zapowiedziały ogólnokrajowy strajk w dniach 6-8 października, polegający na wstrzymaniu jakiejkolwiek produkcji, tuż przed głosowaniem parlamentu w sprawie nowej ustawy przedstawionej przez prezydenta Joko Widodo. Jednym z zapisów nowej ustawy jest obniżenie obowiązkowych odpraw wypłacanych przez pracodawcę do 23-krotności miesięcznego wynagrodzenia, w porównaniu do obecnie obowiązującej 32-krotności wynagrodzenia. Rząd dążył z kolei do tego, aby maksymalne odprawy zostały obniżone do 19-krotności miesięcznego wynagrodzenia, argumentując, że obowiązujące przepisy są zbyt hojne i zniechęcają pracodawców do zatrudniania. Komisja legislacyjna odrzuciła również propozycję powiązania płacy minimalnej wyłącznie ze wzrostem gospodarczym kraju i umożliwi branżom pracochłonnym ustalania własnych wynagrodzeń.

30 września: filipiński rząd zwrócił się do Banku Centralnego z prośbą o wsparcie finansowe. Po tym jak rząd zwrócił 6 mld USD pomocy finansowej z Banku Centralnego, otrzymanej w marcu bieżącego roku, zwrócono się z kolejną

prośbą o wsparcie w kwocie 11,1 mld USD w postaci nieoprocentowanej pożyczki, która ma zostać zwrócona do 29 grudnia 2020 roku lub wcześniej. Podpisana wcześniej ustawa o minimalizacji negatywnych skutków pandemii koronawirusa tymczasowo podniosła limit pożyczek, które Bank Centralny może zapewnić rządowi, jednocześnie wydłużając okres spłaty nawet do dwóch lat. Filipiny, które mają ponad 311 tys. przypadków zakażeń COVID-19, spodziewają się wzrostu deficytu budżetowego do 9,6% PKB w tym roku.

30 września: amerykański ExxonMobil planuje zainwestować w Wietnamie 5,1 mld USD. Pochodzące ze Stanów Zjednoczonych przedsiębiorstwo energetyczne planuje zainwestować w budowę kompleksu energetycznego zasilanego gazem LNG w mieście Hajfong. Z sekretarzem miejskiego komitetu partyjnego Le Van Thanh'em spotkał się amerykański ambasador w Wietnamie Daniel J. Kritenbrink. Przedstawiciele obu stron negocjowali warunki udzielenia poparcia realizacji projektu przez władze lokalne. Firmie ExxonMobil zależy, żeby ich inwestycja znalazła się w siódmym planie rozwoju energetycznego państwa, który jest przygotowywany przez ministerstwo przemysłu i handlu. Zgodnie ze wstępnymi planami kompleks o mocy 4000 MW zostałyby oddany do użytku w latach 2025-2030.

30 września: Malezja ratyfikowała traktat o zakazie broni jądrowej (TPNW). Minister spraw zagranicznych Datuk Seri Hishammuddin przebywający na domowej kwarantannie uczestniczył w zdalnym ratyfikowaniu traktatu o zakazie broni jądrowej, który został podpisany przez Malezję w 2017 roku. W przemówieniu ministra, odczytanym przez jego zastępcę Datuka Kamaruddina Jaafara, zwrócona została uwaga na zdecydowany sprzeciw Malezji przeciwko posiadaniu broni jądrowej, stanowiącej jedno z największych zagrożeń dla stabilności i bezpieczeństwa na świecie.

30 września: nowy premier Japonii w swojej pierwszej oficjalnej podróży zagranicznej ma w planach odwiedzić Indonezję i Wietnam. Premier Yoshihide Suga planuje odwiedzić dwa państwa Azji Południowo-Wschodniej w połowie października w swojej pierwszej oficjalnej podróży zagranicznej od czasu objęcia urzędu na początku. Plan wizyty japońskiego premiera w państwach członkowskich ASEAN ma na celu zwiększenie współpracy ze stowarzyszeniem w warunkach rosnących napięć między głównym sojusznikiem w dziedzinie bezpieczeństwa, Stanami Zjednoczonymi, a największym partnerem handlowym – Chinami. Warto również zaznaczyć, że Wietnam i Indonezja były również pierwszymi zagranicznymi destynacjami byłego premiera Shinzo Abe po tym, jak objął to stanowisko po raz drugi w grudniu 2012 roku.

KOMENTARZ

Na początku września portale informacyjne zelektryzowały doniesieniami o rezygnacji przez Tajlandię z budowy kanału Kra, co ma być kolejnym – po tym jak zdecydowano o opóźnieniu zakupu łodzi podwodnych klasy Yuan S26T – ciosem dla Chin, dla których ten projekt ma duże znaczenie strategiczne. Temat stał się niezwykle popularny w indyjskich mediach, co można tłumaczyć ostatnim wzrostem napięć na linii Pekin-Nowe Delhi z powodu starć granicznych. Przekazy o chińskiej agresji lub porażkach Pekinu na arenie międzynarodowej stały się bardzo pożądane przez społeczeństwo w dobie rosnącej asertywności Pekinu.

Warto się jednak bliżej przyjrzeć samemu projektowi kanału w przesmyku Kra, który narodził się już ponad 300 lat temu za panowania króla Ramy I. Miał on wtedy pełnić funkcje obronną królestwa Siam przed birmańskimi atakami. W 1855 roku brytyjski gubernator Hongkongu – John Bowring, także odwołał się do pomysłu realizacji kanału Kra, który jego zdaniem skróciłby czas podróży do Indii o tygodnie, a jego wartość strategiczną porównał do Kanału Sueskiego, który w tym okresie był już zatwierdzony do budowy. Pierwsze studium wykonalności zostało przeprowadzone przez Amerykanów w 1972 roku, ale na jego podstawie podjęto decyzję o wycofaniu się z przedsięwzięcia.

W Tajlandii nie brakuje zwolenników budowy kanału. Jednym z nich jest Pakdee Tanapura, który lobbuje za tym przedsięwzięciem już od lat 70-tych XX wieku, powołując się między innymi na dane Malezyjskiego Instytutu Morskiego, zgodnie z którymi Cieśnina Malakka osiągnie limit swojej przepustowości (ponad 122 tys. statków rocznie) w 2030 roku. W związku z tym kanał Kra mógłby przejąć część ruchu morskiego, co zagwarantowałoby nowe miejsca pracy dla 3 mln osób i przyczyniłoby się do polepszenia standardu życia kolejnych 7 mln obywateli Tajlandii.

Tego rodzaju inwestycja niesie za sobą jednak szereg potencjalnych konsekwencji, które mogłyby przyczynić się do destabilizacji regionu. Zaczniemy od tego, że kanał łączący Ocean Indyjski z Morzem Południowochińskim mógłby zostać odebrany jako zagrożenie strategiczne przez takie państwa jak Indie, Malezję czy Singapur. Już w latach 60-tych XX wieku premier państwa-miasta Lee Kuan Yew przyznał jednemu z tajskich dyplomatów, że perspektywa budowy kanału Kra przyprawia go o koszmary, ponieważ inwestycja zagroziłaby pozycji Singapuru w regionie. Ponadto kanał mógłby zwiększyć podziały wewnętrzne w kraju. Stanowiłby on fizyczne oddzielenie północy kraju od południa, które jest zdominowane przez społeczność muzułmańską, wśród której działają różnego rodzaju grupy separatystyczne. Oprócz tego pozostają kwestie ekonomiczne. Podczas, gdy koszty kanału byłyby porównywalne do panamskiego czy sueskiego, to przewidywalna stopa zwrotu wydaje się być znacznie niższa, co czyni cały projekt nieopłacalnym.

Temat kanału Kra jako wspólnego przedsięwzięcia z Chinami narodził się po ogłoszeniu przez przewodniczącego Xi Jinpinga w 2013 roku inicjatywy Pasa i Szlaku

oraz zamachu stanu w Tajlandii z 2014 roku. Stowarzyszenie kulturalno-gospodarcze Tajlandia-Chiny (TCCEA) zaproponowało militarystycznemu rządowi realizację projektu wycenionego na 20 mld USD, który miał zostać ukończony w ciągu 8 lat. Tego samego roku złożono drugą propozycję, której autorami były tajska Asia Union Group (AUG), pod przewodnictwem byłego premiera Chavalita Yongchaiyudha oraz chińską China-Thailand Kra Infrastructure Investment and Development Company (CTKIID). Tym razem rozmowy między dwiema stronami zakończyły się podpisaniem protokołu ustaleń, aczkolwiek rządy obu państw skutecznie dystansowały się od tego projektu. W 2017 roku grupa tajskich przedsiębiorców i byłych wojskowych z emerytowanym generałem Pongthep Tesprateep utworzyło Thai Canal Association for Study and Development (TCASD), które przedstawiło nowy projekt kanału o długości 120 km i rozciągającego się od prowincji Krabi na zachodnim wybrzeżu do miasta Nakhon Si Thammarat na wschodnim wybrzeżu. Całe przedsięwzięcie miało uwzględnić utworzenie huba transportowego o łącznej wartości 40 mld USD, a realizację zaplanowano na okres 2021-2025.

Do tej pory kanał Kra nie był przedmiotem jakichkolwiek umów dwustronnych pomiędzy Chinami i Tajlandią, a co istotniejsze, wciąż nie jest uznany jako część chińskiej inicjatywy Pasa i Szlaku, w przeciwieństwie do linii szybkiej kolei, która mimo znacznie mniejszej skali, budzi wiele kontrowersji wśród Tajów i musi sprostać licznym komplikacjom. Wraz z przejściem władzy przez Prayuth Chan-ocha w 2014 roku, jego stosunek do projektu budowy kanału był ambiwalentny. Premier zlecił jedynie w 2018 roku studium wykonalności projektu, po czym skupił się na wyborach w 2019 roku, aby utrzymać się przy władzy. Na liście priorytetów rządu z pewnością na pierwszym miejscu znajdują się kryzys gospodarczy i epidemiologiczny związany z pandemią koronawirusa jak i narastające protesty społeczne, gdzie jednym z głównych postulatów jest rezygnacja Prayuth Chan-ocha i zmiana konstytucji. Nie mniej jednak temat kanału i różnego rodzaju wariantów cały czas jest podgrzewany przez członków rządu. W sierpniu bieżącego roku minister transportu - Saksiam Chidchob w wywiadzie dla *Bloomberg* poinformował, że rząd zlecił przeprowadzenie studium wykonalności o wartości 2,2 mln USD projektu opartego na budowie dwóch portów głębinowych i łączących ich autostrady oraz linii kolejowej o długości 100 km w taki sposób, aby towary mogły być transportowane między portami drogą lądową. Specjaliści krytykują jednak takie rozwiązanie, powołując się na wzrost kosztu transportu przez wykorzystaniu tego rodzaju *mostu lądowego*.

Reasumując doniesienia o nagłym wycofaniu się ze współpracy Tajlandii z Chinami w projekcie budowy kanału Kra należy jasno podkreślić, że są ona wyolbrzymione, ponieważ nie doszło do tej pory do rozpoczęcia współpracy nad tym projektem. Jest to koncepcja, która ma szansę na realizację, ale przy spełnieniu co najmniej kilku podstawowych warunków. Przede wszystkim sytuacja epidemiologiczna na świecie musi wrócić do normy, co jest możliwe dopiero po opracowaniu skutecznych leków. Następnie sytuacja wewnętrzna w Tajlandii musi zostać ustabilizowana, co może okazać się dużym wyzwaniem, wzięwszy pod uwagę, że zorganizowanie demokratycznych wyborów zajęło rządowi Prayuth Chan-ocha pięć lat. Ostatnim warunkiem musi być zdobycie finansowania i technologii, czyli nawiązanie współpracy

z trzecią stroną. Jeżeli nie będzie to możliwe z Chinami Bangkok może zwrócić się do innych państw jak Stany Zjednoczone czy Japonia.

OŚRODEK
SPRAW
AZJATYCKICH

RAPORTY OPINIE DORADZTWO

PIERWSZY W POLSCE UNIWERSYTECKI
THINK-TANK

DORADZTWO POLITYCZNE I BIZNESOWE

ZESPÓŁ Z PRAKTYKĄ W AZJI

www.osa.uni.lodz.pl

